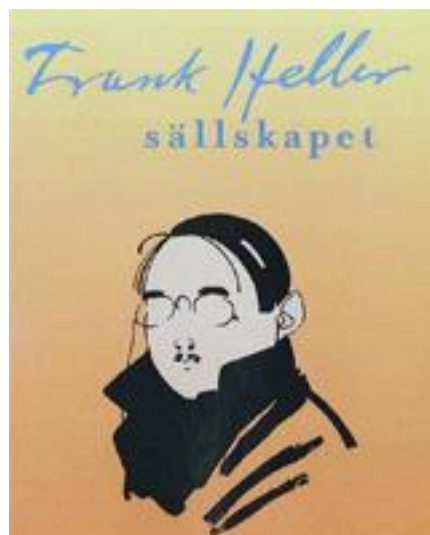

I Sick....

...Sack

genom

Hellervärlden

Årgång 14. Januari 2025 (N:r 1)

Kära Hellervänner!

Våraktiviteter

Invigning av Hellerskylten vid Kritiska hörnet i Lund i januari 2025: Dessvärre har gatuarbetena dragit ut på tiden, vilket gör att vi får återkomma beträffande datum för händelsen.

Danmarksresan: Sveriges ambassadör i Köpenhamn har nu meddelat, att vi är välkomna till ambassaden. Datumet är föremål för förhandlingar mellan vår Ordförande och ambassadörens stab. Vi återkommer i ärendet.

Jubileumsfesten med anledning av Frank Heller-sällskapets 20-åriga existens kommer att äga rum under jubileumsåret, närmare bestämt under våren 2025.

Lundaspexet: Exakt datum kommer i ett senare utskick, men det blir omkring 30 april. Måltiden kommer att serveras *före* spexet.

Höstresan 2025: Septemberresan i Frank Hellers fotspår till Korsika blev blixtnabbt fulltecknad. Vi blir 42 personer. Vistelsen på Korsika blir en dag längre än från början angiven, alltså 27 september — 4 oktober. Resan kommer i hög grad att handla om romanen *Herr Collin kontra Napoleon* (1924) som utspelas på Korsika. Den som till äventyrs saknar detta opus i sin bokhylla, kan beställa den antikvariskt från vår kassaförvaltare Claes Lindskog via claesg.lindskog@telia.com. Han har fyra exemplar, så det är först till kvarn som gäller.

Separata utskick om resan till de närmast berörda utgår från vår Reiseleiter = Ordförande fortlöpande.

Årsboken

Temat för 2025 års årsbok blir helt följdriktigt *Frank Heller och Korsika*. Redaktör: Wilhelm Engström.

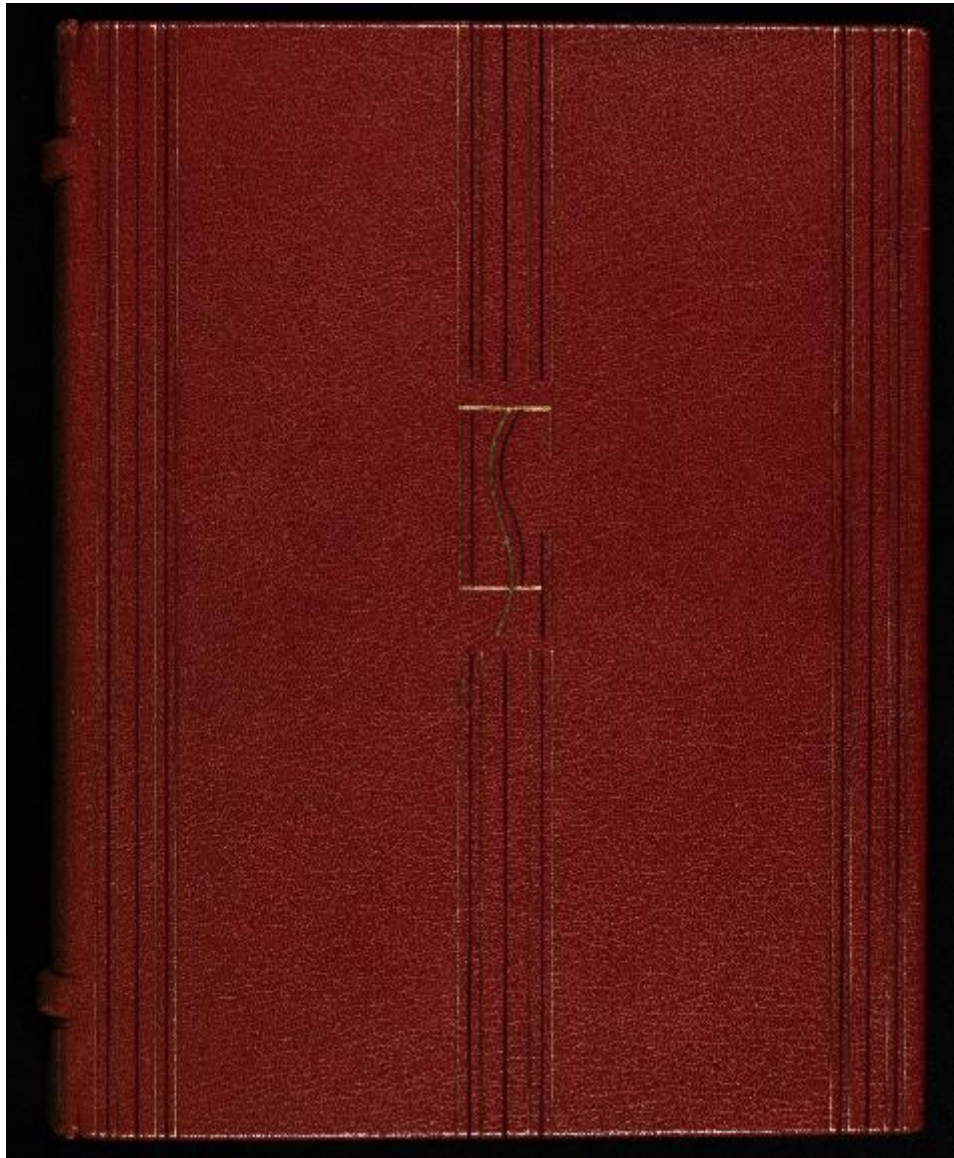
På Hellerfronten mycket nytt.

Doktoranden i translationsvetenskap Giada Brighi, Stockholms universitet, som arbetar på en avhandling om Frank Hellers österrikiska översättarinna Marie Franzos, har funnit brev från 1924 rörande Frank Heller i korrespondensen med redaktören på *Münchner Neueste Nachrichten* Walter Berend rörande tidningspublicering av noveller, och brev från Ida Bergling, en av Gunnar Serners väninnor från tiden i Monaco före första världskriget (hon skrev Monte Carlo-noveller under pseudonymen Dolores Örn). Hon skickade med ett rekommendationsbrev från Serner, som dessvärre tycks ha gått förlorat.

En längre version av Dag Hedmans drapa om "Gunnar Serner och Frans G. Bengtssons ömsesidiga mytifiering" har tryckts i *Frans G. Bengtsson-sällskapets årsskrift 2025*.

En märklig vänbok till Gunnar Serner alias Frank Heller av Hans Aili

Gunnar Serner alias Frank Heller, född den 20 juli 1886, fyllde 50 år den 20 juli 1936, en händelse som hans vänner och släktingar tyckte borde firas praktfullt. Till den ändan redigerade hans bror Arvid (Uncas) och skolvännerna Hugo Mattson (Le Sauvage) och Knut Tollin (Lille Baloo) en vänbok, *Reverentia facit versus*, en titel som nog bör uttolkas "Aktningen skapar vers". Dedikationen lyder "Till [porträtt av F.H.] från vännerna." Boken skrevs av en stor mängd vänner och släktingar — man kan räkna till namn på 63 bidragsgivare eller vänner som bara omnämns —, kända såväl som idag mycket okända; den illustrerades med en mängd porträtt i form av fotografier eller teckningar och bands in i ett praktfullt rött skinnband med Gunnars initialer i guldsnitt på omslaget.

Bidragen i boken består dels av handskrivna original i varje författares egen piktur, som ibland är mycket svårläst, dels av maskinskrivna bidrag på papper av en annan kvalitet än huvuddelen av boken. Bidragen börjar — vare sig det rör sig om en text eller en bild — alltid på en högersida och upptar de sidor i följd som de behöver för både text och bilder, medan ett kort bidrag följs av en blank vänstersida. Bilderna är oftast porträtt av bidragsgivarna men ibland gruppbilder och står för det mesta ensamma men är ibland inklistrade som rutor inne i texten. Boken ger på så vis ett mycket spatiöst intryck eftersom den har många blanka sidor och förefaller ha tillkommit som lösa ark (i enhetligt format) som skickats in av bidragsgivarna och bundits samman av

utgivarna. Titelsidan och kapitelrubrikerna är handskrivna i något som närmast liknar typsnittet "Lucida Black Letter" med röda anfanger, med inklistrade vinjetter av Harald Sjövall.¹ Ett typiskt exempel:

Boken existerar, såvitt känt, i ett enda exemplar som nu bevaras i Lunds universitetsbibliotek, handskriftsavdelningen, under signum Biogr. Sv. Serner, Gunnar. De tre utgivarna presenterar sitt verk så här:

---

¹ För generationer av latinelever och -studenter välbekant som utgivare av en klassisk lärobok: Harald Sjövall & Erik Wistrand: *Latinsk poesi i urval, del I och II* (Gleerups förlag, Lund, 1959. Svenska klassikerförbundets skrifter 41).

Broder

Vi Dina vänner ha på 50 årsdagen
velat ge Dig vår hyllning och ett
vittnesbörd om att Ditt minne bland
oss lever aktat, ljusst och glatt.
Må det ofullkomliga verket fullkom-
ligt övertyga Dig om våra känslor
och vårt uppsåt och för framtiden
stärka vänskapsbanden.

Ordalydelsen i de olika bidragen visar att Gunnar Serners vänner antingen varit gamla klasskamrater från Katedralskolan, gamla kumpaner från lundatiden, vänner som inte låter sig klassificeras samt familjemedlemmar eller allt på en gång. Bidragens längd varierar stort, från en blygsam gratulation på ett par, tre rader,

gärna på vers, till en hand- eller maskinskriven drapa på flera sidor med minnesbilder från gemensamma upplevelser. Att bidragen är minnesbilder gör dem ofta svårtolkade för en sentida läsare. Följande maskinskrivna situationsbild,² författad av vännen Ivan Tollin (1888—1969, alltså två år yngre än Gunnar), lämnar många frågor obesvarade för en modern läsare, även om Gunnar själv antagligen omedelbart begrep vad som åsyftades:

Herr Serner, Herr Oscar, Herr Baloo, Herr Ukas
Tjomfallerifallerallalej!
De sätta sig ner för att läsa i Lukas.
Tjomfallerifallerallalej!
De läsa med fröjd i sitt anletes svett
Tjomfallerifallerallala,
Hugg i!
och börja på kapitlet på vers 21.
Tjomfallerifalleralla!

"Herr Ukas" är väl "Herr Uncas", men vers 21 kan syfta på minst fyra olika verser i Lukasevangeliet. Begripligt — och förmodligen även nöjsamt — endast för den som deltagit. Tollin fortsätter med en liten vers till, handskrivnen och betydligt mer begriplig, riktad till kumpanernas alma mater:

Oh, stad av kulor och trånga gator,
av Karlshamns pilsner och le kediv,
där vi ha levt våra unga satår
i ett allt annat än gudligt liv.

Förhållandet mellan Ivan Tollin (den äldste av tre bröder, alla vänner till Gunnar) är i övrigt okänt och måste därför uttolkas ur bidraget. Denna lilla dikt ger en tydlig känsla av gymnasisters första övningar i dålighetsliv. Karlshamns pilsner existerar inte längre men Carlshamnsöl från Brygghus 19 i Karlshamn delar i

---

² I min avskrift av *Reverentia facit versus* återger jag handskrivna alster med brödtextens typsnitt och maskinskrivna bidrag med typsnittet American Typewriter.

alla fall namnligheten och förefaller vara ett typiskt mellanöl, lagom starkt för en givande afton kryddad med den exotiska cigaretten Le Khédive från Alexandria. Problemet är dock ålderskillnaden (Ivan var två år yngre än Gunnar och bara fjorton när Gunnar tog studenten 1902, i sitt sextonde levnadsår), vilket inte lämnar mycket utrymme åt gemensamma gymnasiala ungdomssynder. Dryckes- och tobaksvalet kanske därför utgör minnen från Ivans novischår i Lund.

Problem som dessa dyker upp i varje bidrag och har krävt ett intensivt letande från såväl min som professor Dag Hedmans sida, där jag ansvarat för allt latin (och grekiska) och en hel del historiska fakta, medan Hedman tagit fram de allra flesta biografiska notiserna och förklarat de icke-latinska litterära associationerna.

Vänboken rymmer inte bara vänners personliga minnen; Ane Sjögren (1881—1944) hade letat fram ett av Gunnars egna poetiska alster från den 12 juni 1902, där han, med den nyvunna studentmössan på sig, genom en fantastisk makaronivers författad på latin, svenska, tyska, homerisk grekiska och franska räknar upp alla sina studentbetyg:

Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus ---
[Siccis omnia nam dura deus proposuit].

Så ju med jublande mun den siande skald från Venusia
sjunger, och äfven jag i mitt hjärtas svallande känslor
glädjen ett uttryck vill ge och sorgen och smärtorna alla
jaga på flykten långt bort. -----

Nu jag vill för tydlighets skull rem dicere, quare
jag i mitt hjärta glädes men icke yfves (versteh'n Sie?)

Uti kristendom AB jag fick, men intet i svenska.

Godkänt med utmärkt beröm i pulcherrima lingua latina
var det vitsord, jag fick av den fåordkunnige Ture.

Men uti grekiska A jag fick av vår älskade Faba.

Hellquist ett AB mig skänkte i tyska, i franska detsamma
vitsord jag fick af den skulderstoppade Kronis.

Dito in langue anglaise, och i häfdernas kunskap af rektor[.]

O peperi parvum, qua causa laetissimus ego
in meinem Sinn, ὡς εἶκος ἐστὶ, γὰρ ἤλυτεν censor
valde rigorosus, ὄνομα δ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωκα.
Ὡς γὰρ εἶκος ἐστὶ venit zum Ende das Sämsta
nämligen B i matematik, allt vetandes hörnsten.
Dito fysik, som grundvalen är dem Wissen des Menschen. —
Jetzt habeo all right erzählt qua causa den Menschen
tam εὐνοῦς bin. — — — — — — — — — —

Dikten har för sin begriplighet krävt tio kommentarer, som återfinns i vår kommenterade avskrift. De utelämnas här för att kittla läsarens intresse för den fullständiga utgåvan. Sjögren var för övrigt inte mindre studentikos i sin inledning och avslutning till detta citat.

Frågan hur — eller rent av om — denna vår avskrift av *Reverentia facit versus*, som för närvarande bara finns som pdf-fil (tillställd Lunds universitetsbibliotek), kan mångfaldigas till eftervärldens litteraturvetares fromma, är ännu inte besvarad. Vi två redaktörer kan bara hoppas på det bästa.

Sundbyberg den 21 december 2024

Hans Aili
Professor i latin

Bidragsförfattare i Vänboken i alfabetisk ordning:

Ahlman, Axel, vän till G.S.
Ankarcrona, Tore, nära vän från Lundatiden.
Anrep-Nordin, Birger, vän till G.S.
Ask, Samuel Herman, nära vän från Lundatiden.
Berg von Linde, Walter
Bergengren, Erik (& Snoken Selma)
Berger, Henning, nära vän till G.S. under åren i Köpenhamn

Bertram, Ernst, matlagskumpan under Lundaåren
Bertram, Oscar, matlagskumpan under Lundaåren
Billing, Gottfrid, biskop i Lund, höll tal till abiturienterna vid
Katedralskolan i Lund
Bolmstedt, Hugold, vän till G.S.
Brandt, Gustaf, vän till G.S.
Bretz, Hjalmar, vän till G.S.
Brolin, Nils Erik ("Jacques"), vän, uppträder under täcknamn i en
novell av G.S.
Dymling, Carl Anders, chef för radioteatern, lät sända flera av G.S.
verk
Ehrenborg, Casper
Ekman, Erik
Engelhardt, Alexis von
Franck, Ludvig
Gierow, Karl Ragnar
Gorthon, Knut
Gullberg, Hjalmar
Hain, Feri
Harrie, Ivar
Helén, Paul
Holmberg, Erik
Hommerberg, Claes
Håkansson, Hans Erik ("X:et")
Iryni, Jenö von
Jerlov, Ernst
Jespersion, Mauritz
Jönsson, Herman
Jönsson, Herman
Kull, Erik W.
Kulneff, Tarras ("")
Lachmann, Johan
Lindström, Carl-Werner
Lundblad, Edvard
Lundblad, Nils
Lundborg, Herman

Lundborg, Viktor
Malmberg, Bertil
Mattsson, Hugo
Moberg, Oskar
Möller, Artur
Nilsson, Fritiof ("Piraten")
Nordendorph, Hans L:son
Olai, Gösta
Oppenheim, Moritz / Moriz
Petersén, Karl
Ruhe, Algot
Rydsjö, Daniel
Schiller, Harald
Serner, Annie
Serner, Arvid ("Unkas")
Sjögren, Ane
Sjövall, Harald
Tollin, Ivan
Tollin, John
Tollin, Knut
Wieslander, Henning
Wägner, Harald
Wärle, Arvid

Redaktör: Dag Hedman
Ansvarig utgivare: Wilhelm Engström